

Opbrengst van gras blijft hoofdzaak, on danks nieuwe trends en innovaties

Grasveredeling staat niet stil

De graszaadveredeling staat niet stil. Marktleider Barenbrug is alert op nieuwe technieken en trends. Dat betekent selectie op CLA-gehalte, eiwitbestendigheid en een open houding ten aanzien van genomics. Maar het zet de wereld niet op z'n kop. Rassen met een hoge opbrengst verkopen nog altijd het best, en dat telt. Een nuchter gesprek met kweker Piet Arts.

tekst Tijmen van Zessen

Zonder omhaal van woorden maakt Piet Arts helder waar de graslandveredeling de komende periode het accent legt. Hij beantwoordt de vraag met één woord: 'opbrengst'. Piet Arts (47) is kweker voor graszaadveredelaar Barenbrug. Hij werkt al zijn hele leven in de veredelingswereld, eerst als maisveredelaar en sinds zes jaar als graszaadveredelaar.

Waarom bent u er zeker van dat opbrengst bepalend blijft?
'Wij kweken graszaad voor de boer. Voordat een boer het ras kan kopen, moet het op de aanbevelende rassenlijst staan. Om daarvoor in aanmerking te komen, moet een ras voldoen aan een streefwaarde – een samengestelde index – waarin opbrengst met 35 procent het zwaarst telt. Roestresistentie telt voor 30 procent, standvastigheid voor 25 procent en de resterende 10 procent weegt de mate van voorjaarsgroei. Er gelden ook minimum grenswaarden, voor roestresistentie is dat bijvoorbeeld 7,3.'
'Eigenlijk is het net als met stierindexen, die moeten ook aan bepaalde minimumwaarden voldoen voordat een stier als fokstier op een stierenkaart staat.'

Hoe bepaalt u of boeren belang hebben bij andere prioriteiten? Die index is statisch, de wensen van een veehouder niet.
'Als een boerenorganisatie zegt "wij zien veel toekomst in selectie op eiwitbestendigheid", dan blijft zo'n signaal niet liggen. Maar op dit moment betalen de kweekbedrijven het rasonderzoek en ook hier geldt: wie betaalt, die bepaalt. Voordat de financiering door de overheid en het Productschap Zuivel werd stopgezet, bepaalde een onafhankelijke rassenlijstcommissie of een nieuw ras werd toegelaten, nu beslist het getal. De kweker heeft echter ook belang bij een ras dat verkoopbaar is en op dit moment verkoopt opbrengst, naast roestresistentie, nog altijd het best, ook in de landen om ons heen.'

Piet Arts:
'Genomic selection is in de veredeling van gras nog niet zo eenvoudig'

Zijn er dan helemaal geen nieuwe trends?
'O jawel, rietzwenkgras begint voorzichtig een trend te worden. Rietzwenkgras zorgt voor structuur, zonder dat dit ten koste gaat van opbrengst, smakelijkheid en opname van het gras. Als een boer behoefte heeft aan meer structuur in zijn rantsoen, bijvoorbeeld om de kans op pensverzuring te beperken, dan kan rietzwenk daaraan bijdragen. Maar we kunnen niet alle gewenste kenmerken vangen in één ras. Daarom werkt de graszaadindustrie ook met mengsels. Een boer zaait niet één ras, maar een mengsel.'

Een ras dat alle gewenste eigenschappen bevat, blijft toch langer in stand dan een mengsel met alle gewenste eigenschappen? De samenstelling van een gemengde graszode zal vroeg of laat veranderen door droogte of vorst.
'Dat klopt, het is zelfs ons vak om zoveel mogelijk gewenste eigenschappen in één ras samen te brengen. Maar neem roestresistentie en opbrengst, dat zijn twee kenmerken die negatief aan elkaar gecorreleerd zijn. Het is ons gelukt om die negatieve correlatie te doorbreken; er zijn hoogproductieve rassen met een goede resistentie tegen roest. Helaas is het tot nu toe niet haalbaar om een superras te kweken dat op alle kenmerken onderscheidend is.'

Zou genomic selection daar verandering in kunnen brengen?
'Uit de dierenveredeling weten we dat met genomics selection gewerkt wordt en wij volgen die ontwikkelin-

gen. Op dit moment voeren we pilots uit, met name in gras blijkt de toepassing van genomics selection nog niet zo eenvoudig.'
'Bij runderen is één stier een ouder die met merkers wordt getypeerd. Bij grassen bestaat die ouder uit meerdere verschillende genotypen. Dat maakt het veel moeilijker te typeren met een set merkers. Een enkele grasplant heeft een zeer beperkte waarde als ouder omdat voor de samenstelling van een ras meerdere planten nodig zijn; we noemen dat in de veredeling klonen. In de maisveredeling is de situatie anders. Mais is een hybride, dat wil zeggen dat elke maisplant van een bepaald ras hetzelfde genotype heeft.'

Wat zijn de nieuwste kenmerken in de grasveredeling?
'Sinds drie jaar werken wij aan veredeling op CLA-gehalten in gras. De zuivelindustrie betaalt extra voor melk met een verhoogd aandeel onverzadigde vetzuren, grasrassen die daaraan bijdragen zijn interessant voor de veehouder.'
'We zijn nu in het stadium dat we rassen met een hoger CLA-gehalte kunnen kweken, maar deze staan nog niet op de lijst. De roestresistentie is daarvoor nog te laag, het is nu zaak om een hoger CLA-gehalte te combineren met een hoge productie en een goede resistentie tegen roest. Helaas is er net als bij de bestaande grasrassen na het inkuilen weinig meer over van het hogere CLA-gehalte in het gras.'

Is er meer perspectief voor een grasras dat efficiënt omgaat met stikstof?
'Daar is veel onderzoek naar verricht. Als de stikstofgift afneemt, daalt de opbrengst bij elk ras. Het topgras voor productie blijft ook onder lagere stikstofniveaus een topgras, de nummer 14 wordt geen nummer 2. Er is dus weinig genetische variatie voor dit kenmerk, al zou je dat wel verwachten. Anders zou het zijn als je een stikstofbindend gen kunt inbouwen, maar dan ben je genetica aan het manipuleren. In het buitenland wordt dat wel gedaan, als bedrijf werken wij daar niet aan.'

Voederconversie is een actueel item. Welke rol speelt verteerbaarheid daarbij?
'In de jaren negentig is overwogen om verteerbaarheid op te nemen in de beoordelingsindex van de rassenlijst. Dat is niet gebeurd omdat de genetische variatie vrij klein is. De belangrijkste grassoort – Engels raaigras – heeft van zichzelf al een goede verteerbaarheid. Op dit moment experimenteren we door te veredelen op eiwitbestendigheid. De verhouding tussen onbestendig en bestendig eiwit kan beter. Er zou meer op darmniveau afbreekbaar eiwit uit gras beschikbaar moeten komen. Uit de eerste resultaten blijkt dat een hogere bestendigheid samengaat met een hoger celwandgehalte en derhalve een lagere verteerbaarheid. Dat klinkt nu logisch, maar eiwitbestendigheid had ook samen kunnen hangen met de samenstelling van het eiwit.'

